

kort & krachtig

leesvoer

Interkom, nr 27 en 28, 1976

Het laatste nummer van *Interkom* — een dubbelnummer — van 1976 bevat weer vele boeiende lessuggesties:

- * basisonderwijs: luisteroefeningen (concentratieoefeningen met emoties), prentenboeken maken, studierend lezen;
- * voortgezet onderwijs: typografie-project (hoe werkt typografie in reclame en leerboeken); gevarieerde schrijfp opdracht voor groepen; massaliteratuur, ontspanningslektuur, drie-stuiver-roman; moedertaal en andere vakken; leuke opdrachten bij een aardige tekst; creatieve taalvaardigheid en opstelsuggesties;
- * secretaresse-opleiding: het maken van verslagen en beschrijvingen;
- * lhno: leerlingen maken een keus uit dichters teksten en verwerken deze in een platenhoes; het misbruik van de vrouw in de reclame.

De hierboven vermelde lessen zijn gegeven op de erbij genoemde typen scholen. Veelal zijn deze lessen ook — na ze aangepast te hebben — bruikbaar voor andere schooltypen.

Administratie-adres Interkom: Louis Chrispijnstraat 75, Amsterdam.

Interkom, nr 29, 1977

In dit nummer vindt u:

- * basisonderwijs: zelf boeken schrijven en crea-

tief schrijven

- * lts: invullen van ontbrekende zinnen in fictionele teksten (Carmiggelt en Speenhoff)

- * lhno: alles op en rond vragen

- * mavo etc.: een kritisch werkstuk maken over massaliteratuur; groepjes schrijven een verhaal naar aanleiding van foto's

- * havo/vwo: documentatie voor de kaartenbak voor literatuurwerkstukken

- * huisvrouwencursus: lezen en analyseren van kranten plus schrijfp opdrachten.

Een abonnement op *Interkom* — vijf keer per jaar verschijnend in zeer dikke nummers — kost f 12,50. Besteladres: zie boven.

Taalbeheersingsnummer van 'De nieuwe taalgids'

Het septembernummer (nr 5) van de 69e jaargang (1976) van *De nieuwe taalgids* is een taalbeheersingsnummer, dat wellicht voor *Moerlezers* waardevolle informatie bevat.

Het nummer opent met een artikel van W. Drop 'Tekstanalyse als basis voor samenvatting'. Omdat in een samenvatting alleen het wezenlijke van een boodschap komt, betekent dat 'dat de voor naamste ideeën moeten worden gepresenteerd in hun onderlinge relaties. Daarvoor is een analyse van de boodschap nodig, die de relaties blootlegt'. Hoe zo'n analyse in z'n werk gaat laat Drop uitvoerig zien. Hij concludeert: 'Zo is een goed uitgevoerde analyse een behoorlijk solide basis voor constructie van samenvattingen, en voor een gesprek over eventueel optredende meningsverschillen over de karakteristieken van een geproduceerde samenvatting.' Feedback van enkele collega's uit secundair en tertiair onderwijs brengt Drop tot de uitspraak: 'het is mogelijk de analyse aan anderen te leren, met redelijk homogene uitkomsten'.

In het tweede artikel van D.H. Lammers 'wordt een model geschetst dat ten grondslag kan liggen aan het onderzoek naar en het onderwijs in luistervaardigheid'. Het artikel eindigt met een interessante paragraaf over 'consequenties voor het onderwijs in het luisteren'.

Mensen die in hun taalbeheersingsonderwijs werken met het model van Toulmin, zijn wellicht geïnteresseerd in het (lange) artikel 'De warrant in het model van Toulmin' van M. Steehouder, dat handelt over het onderscheid tussen strikte en ruime warrant en het belang daarvan.

In een daarop volgend artikel tonen F. Zondervan en P.J. Schellens via uitgebreid onderzoek aan dat de opklimmende graad van moeilijkheid van vragen bij teksten zijn verklaring vindt in een afnemende graad van congruentie tussen presentatie van de vraag en de presentatie van het tekstgedeelte waarop die vraag betrekking heeft.

In het laatste artikel worden door F. Zondervan e.a. 'een vuistregel en twee leesbaarheidsformules gepresenteerd voor objectieve ordening van de leesbaarheid van instructieve teksten voor lezers van de derde tot en met de zesde klas van de basisschool. De vuistregel en de formules zijn eenvoudig hanteerbaar'.

Tenslotte zijn er boekbesprekingen van *Taalgebruik en taalwetenschap* van Walraven, *The psychology of reading* van Gibson en Levin, en *Modelinge communicatie in theorie en praktijk* van Korswagen.

Losse nummers van *De nieuwe taalgids* kosten f 6,- en moeten besteld worden bij Wolters-Noordhoff bv, afdeling periodieken, postbus 58, Groningen, tel. 050 - 16 21 89.

Paul Watzlawick

Is 'werkelijk' waar? Spraakverwarring, zinsbegoocheling en onvoorstelbare werkelijkheid
Deventer, Van Loghum Slaterus, 1976, 234 pag.

De vraag: 'Wat was er eerder: de kip of het ei?' lijkt zinvoller en onoplosbaarder dan de vraag: Wat zou er eerder zijn geweest: de taal of de werkelijkheid? Uitgaande van het begrip 'interpunctie' betoogt Watzlawick dat de begrippen 'orde' en 'chaos' in tegenstelling tot de algemene overtuiging geen objectieve inhoud hebben, maar ontleend zijn aan het standpunt van de waarnemer. De menselijke behoefte orde te scheppen (interpuncteren) leidt tot communicatieve regels die op hun beurt een beperking tot stand brengen in de menselijke communicatie en de werkelijkheid vervormen tot de taal.

Deze gedachtengang ontwikkelt zich langs de drie thema's van het boek: misverstand of verwarring (1), desinformatie (2) en communicatie met dieren (3). Het boek bevat veel anecdotes.

Handleiding voor gericht schrijven; ontwikkeld uit ervaringen in scholen voor het VWO
's-Hertogenbosch, Commissie Modernisering Moedertaalonderwijs (CMM), 1976, 65 pag.

Kort na haar oprichting (januari 1974) heeft de Commissie Modernisering Moedertaalonderwijs het experiment met de stelopdracht b-2 onder haar hoede genomen en herdoopt tot 'Gericht Schrijven'.

De begeleiding door de CMM na een aantal jaren van verbreiding van Gericht Schrijven (in havo/vwo) zal gestaakt moeten worden. Onder meer als afsluiting heeft de CMM nu de handleiding voor Gericht Schrijven geproduceerd. Inmiddels heeft de CMM een gelijknamig project in het mavo/lbo opgezet. Dit project zal over een jaar of vier zeker resulteren in een gewijzigde versie van de handleiding. De handleiding die nu verschenen is, heeft als hoofdstukkenindeling:

- * Gericht Schrijven een vorm van moedertaalonderwijs;
- * Gericht Schrijven in de hoogste leerjaren: het maken van speciale studies;
- * Gericht Schrijven in de hoogste leerjaren: ondersteuningslessen;
- * De beoordeling van Gericht Schrijven; in het bijzonder Gericht Schrijven als eindtoets;
- * Gericht Schrijven in voorafgaande leerjaren: aanzet tot een ononderbroken leergang.

Deze uitgebreide handleiding is als volgt verkrijgbaar:

f 2,50 op giro 28 52 048 t.n.v. Bureau Leerplancommissies, Hinthamereinde 72, 's-Hertogenbosch.

Praxis Deutsch. Zeitschrift für den Deutschunterricht

Dit belangrijke zusterblad van *Moer* verschijnt vanaf november 1973. Wie het blad niet kent en ermee wil kennismaken is naar onze mening zeer gebaat bij de aparte uitgave van de 'Unterrichtsteile' van de eerste zes nummers, die in één cahier zijn samengebracht en door *Praxis Deutsch* uitgegeven. De volgende thema's komen daarin aan de orde: Sprache der Zeichen — Gebrauchstexte — Sprache als soziales Handeln — Rechtschreibung — Spiele mit Sprache — Grammatik als Sprachförderung.

Deze uitgave valt te bestellen bij: Friedrich Ver-

lag, 3001 Velber, Deutschland, en heet: *Sonderdruck Praxis Deutsch, Modelle Heft 1-6*. De rekening (ca 20 DM plus porto) wordt met het cahier thuisgestuurd.

Uitleg (weekblad van het Departement van Onderwijs en Wetenschappen)

In dit welbekende huisorgaan van het ministerie is een 18-delige serie artikelen verschenen over de toepassing van audiovisuele middelen in het onderwijs, samengesteld door Ton J.M. Triesscheijn. Heldere, boeiende informatie in den brede: de serie omvat allerlei schooltypen, van basisonderwijs tot en met universiteit.

Het eerste artikel verscheen in *Uitleg* nr 424 van 30 juli 1975, het achttiende en laatste in nr 482 van 17 november 1976. De serie draagt de titel: *Horen, zien en leren*.

Ontdek je Bekje

Interne publikatie Gelderse Leergangen, Nijmegen.

Dit is een vertaling van de Engelse methode voor moedertaalonderwijs *Language in Use* (samengesteld door Peter Doughty, John Pearce en Geoffrey Thornton en uitgegeven door Edw. Arnold in Londen).

Uitgangspunt van de lessen, zo zegt de Nijmeegse werkgroep, die het samenstelde, is dat de leerlingen in het voortgezet onderwijs gestimuleerd en geactiveerd kunnen worden tot het doen van ontdekkingen omtrent hun eigen taalgebruik in allerlei

lei 'communicatiesituaties'. De lessen zijn niet zonder meer vertaald, maar aangepast aan de Nederlandse situatie.

De werkgroep zelf ziet naast enkele belangrijke voordelen ook wel nadelen, maar biedt het werk aan om naast een bestaande methode te gebruiken, wellicht als tussenstation tussen traditioneel en situatief (projectmatig) taalonderwijs.

Omgekeerde Paarse Drop en ander didactisch lekkers uit 'Interkom' 1-23 Samengesteld door Wam de Moor en Gerard Rutjes

Interne publikatie Gelderse Leergangen, Nijmegen

Hierin nemen lezen en schrijven een belangrijke plaats in: 186 pagina's 'jatwerk' (term van de samenstellers) uit de eerste jaargangen van *Interkom*, verdeeld in de volgende hoofdstukken: Vooral schrijven — Van schrijven tot lezen — Het boekje te buiten: lezen en meer dan dat — Krant, reclame, propaganda — Allerlei tips over lees- en schrijfonderwijs.

Het undergroundachtige karakter van de oorspronkelijke uitgave verdwijnt in deze fraai verzorgde bloemlezing; wat boven de grond komt is een soort 'Het beste uit Interkom', dat als inspiratiebron zijn diensten kan bewijzen in allerlei vormen van onderwijs.

Voor de kenner een genoeg om door te bladeren, voor de anderen een reservoir van aardige tot zeer aardige ideeën én een prikkel om je eigen inventiviteit aan het werk te zetten.

Adressen van de auteurs in dit nummer:

Herman Meddens, Fabritiuslaan 1, Hilversum, tel. 035 - 19991

Arie Sturm, Maasdijk 16, Poederroijen, tel. 04187 - 1904

Theo Rensman, Neushoornstraat 7, Nijmegen, tel. 080 - 560644

H. Giesbers, S. Kroon & R. Liebrand, p/a Marsstraat 13, Nijmegen.